

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

**Delegatura w Lublinie
20-012 Lublin, ul. Ochotnicza 10
Tel. (0-81) 532-35-31, 743-77-30, 532-54-48,
Fax (0-81) 532-08-26
E-mail: lublin@uokik.gov.pl**

za p.o.

Lublin dnia 26 września.2008 r.

RLU-61-31/08/EW

DECYZJA Nr RLU Nr 39/2008

Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.) i stosownie do art. 33 ust. 6 tejże ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134 poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko przedsiębiorcy Irenie Mościckiej prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą Prywatne Przedszkole "U Pana Kleksa" w Lublinie, ul. [REDAKTOWANE] Lublin,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę przedsiębiorcy Ireny Mościckiej prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą Prywatne Przedszkole "U Pana Kleksa" w Lublinie, ul. [REDAKTOWANE] Lublin,

polegającą na bezprawnym działaniu poprzez stosowanie postanowienia we wzorcu Statucie Prywatnego Przedszkola „ U Pana Kleksa” w Lublinie postanowienia, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z zm.) tj.:

- zapisu § 15 pkt 8.1) Statutu o treści: „Określa się przypadki, w których dyrektor przedszkola może skreślić dziecko z listy wychowanków, po uprzednim powiadomieniu rodzica (prawnego opiekuna) na piśmie z uzasadnieniem w terminie 7 dni od podjęcia decyzji: 1) brak opłat za pobyt dziecka w przedszkolu przez okres 1 miesiąca”, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i **nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes Urzędu) w ramach planowanego badania wzorców umów stosowanych przez przedsiębiorców prowadzących działalność polegającą na świadczeniu usług przedszkolnych przeprowadził postępowanie wyjaśniające, w trakcie którego uzyskał wzorzec Statutu Prywatnego Przedszkola „U Pana Kleksa” w Lublinie (dalej: Statut) i wzór Karty zgłoszenia dziecka do przedszkola stosowany przez Prywatne Przedszkole „U Pana Kleksa” w Lublinie, prowadzone przez przedsiębiorcę Irenę Mościcką (dalej: przedsiębiorca).

W wyniku analizy tych dokumentów wszczęto Postanowieniem Nr 142/08 z dnia 18 kwietnia 2008 r. postępowanie administracyjne RLU-61-31/08/EW w sprawie naruszenia przez przedsiębiorcę prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą Prywatne Przedszkole „U Pana Kleksa” w Lublinie zbiorowych interesów konsumentów poprzez zamieszczenie w stosowanym w obrocie z konsumentami wzorcu Statucie postanowienia, którego tożsama treść została wpisana do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, a to:

-zapisu § 15 pkt 8.1) Statutu o treści: „Określa się przypadki, w których dyrektor przedszkola może skreślić dziecko z listy wychowanków, po uprzednim powiadomieniu rodzica (prawnego opiekuna) na piśmie z uzasadnieniem w terminie 7 dni od podjęcia decyzji: 1) brak opłat za pobyt dziecka w przedszkolu przez okres 1 miesiąca”, co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ustosunkowując się do postawionego zarzutu przedsiębiorca poinformował, że nie ma złej woli w stosunku do konsumentów, a zakwestionowane postanowienie zostało zmienione tak, że właściwie ich chroni i nie narusza ich interesów Ponadto przedsiębiorca wskazał, że stosowany Statut był sprawdzany przez Kuratorium Oświaty w Lublinie i nikt nie kwestionował tego zapisu.

Postanowieniem Nr 176 /2008 z dnia 11 czerwca 2008 r. RLU- 61-31/08/EW zaliczono w poczet prowadzonego postępowania administracyjnego w tej sprawie dowody zebrane w postępowaniu wyjaśniającym wszczętym Postanowieniem Nr 35/2008 z dnia 23 stycznia 2008 r. RLU-405-2/08/RD/JS.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

Przedsiębiorca Irena Mościcka prowadzi działalność na zasadzie wpisu do ewidencji szkół niepublicznych gminy Lublin jako prowadząca Prywatne Przedszkole „U Pana Kleksa” w Lublinie.

Zasady działania tej placówki zostały zawarte w Statucie Przedszkola opracowanym przez przedsiębiorcę i wprowadzonym w życie uchwałą Rady Pedagogicznej Przedszkola.

Statut zawiera m.in. zapisy regulujące wzajemne prawa i obowiązki prowadzącego przedszkole, pracowników przedszkola i konsumentów korzystających z jego usług.

Oprócz tego wprowadzono wzór Karty zgłoszenia dziecka do przedszkola

Analiza wskazanych wyżej dokumentów pozwoliła na postawienie przedsiębiorcy zarzutu naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez zamieszczenie w stosowanym w obrocie z konsumentami wzorcu Statucie postanowienia, którego tożsama treść została wpisana do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W odpowiedzi na postawione zarzuty przedsiębiorca oświadczył, że dokonał zmian, nie przysłał jednak ani wzorca nowego Statutu, ani uchwały Rady Pedagogicznej wprowadzającej w życie nowy wzorzec – Statut.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie uznał za niedozwolone postanowienia umowne zapisy o treści:

- poz. 726 w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych: „Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów”,
- poz. 754 w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych: „ Nieopłacenie zajęć w przedstawionych wyżej terminach powoduje skreślenie z listy uczestników bez zwrotu wpłaconej wcześniej kwoty”,

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Wszczynając wobec wskazanego wyżej przedsiębiorcy postępowanie administracyjne, Prezes UOKiK postawił mu zarzuty naruszenia art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej. Zgodnie z treścią art. 24 ust. 1 ustawy o okik, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Art. 24 ust. 2 pkt 1 stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

W niniejszej sprawie postawione przedsiębiorcy zarzuty, aby mogły być skutecznie ocenione w ramach art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1, muszą spełniać poniższe przesłanki:

1. być działaniem bezprawnym przedsiębiorcy i polegać na stosowaniu w obrocie konsumenckim postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone,
2. godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy antymonopolowej, przez przedsiębiorcę rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007r. Nr 155, poz. 1095), a także osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Irena Mościcka jest przedsiębiorcą prowadzącym działalność gospodarczą jako Prywatne Przedszkole „ U Pana Kleksa” z siedzibą w Lublinie na podstawie wpisu do ewidencji szkół niepublicznych. Zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz.U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 ze zm), system oświaty w Polsce obejmuje m.in. przedszkola, które mogą być zarówno placówkami publicznymi, jak i niepublicznymi (art. 5 ust. 1 ww. ustawy o systemie oświaty).

W wyroku z dnia 5 lutego 2003 sygn. akt XVII Ama 36/02, Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, stwierdził co następuje. „Zauważyć należy, iż ustawa antymonopolowa nie określa pojęcia przedsiębiorcy. W ustawie (vide art. 4) znajduje się generalne odesłanie do innej ustawy posiłkowej. Odniesienie to nie dotyczy jednak

podmiotów określonych w art. 4 ust. 1 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W w/w art. ustawodawca stwierdził, że dla potrzeb niniejszej ustawy za przedsiębiorcę uznane zostaną osoby prawne organizujące lub świadczące usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej. Zauważyć należy, iż w ustawie nie zostało sprecyzowane jaki rodzaj działalności należy uznać za działalność o charakterze użyteczności publicznej. (...) Zdaniem Sądu można ustalić, iż dana działalność jest działalnością o charakterze publicznym dokonując analizy celu prowadzenia działalności. W przypadku (szkoły wyższej) celem tym jest świadczenie usług edukacyjnych z jednoczesnym zapewnieniem sobie zysku z tego tytułu. W ocenie Sądu przedmiotem działania powódki są usługi o charakterze użyteczności publicznej – to jest edukacja.” Powyższe orzeczenie zostało potwierdzone w wyroku z dnia 7 kwietnia 2004r. sygn. akt III SK 22/2004. Sąd Najwyższy – Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych, stwierdził co następuje. „Uczelnia niepaństwowa jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Tekst jednolity: Dz.U. 2003 r. Nr 86 poz. 804 ze zm.)”.

Wobec powyższego należy uznać, iż Irena Mościcka prowadząc działalność gospodarczą - Prywatne Przedszkole „U Pana Kleksa” w Lublinie jako osoba świadcząca usługi oświatowe o charakterze użyteczności publicznej jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 lit. a ustawy antymonopolowej.

Jako działanie bezprawne należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. /Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwaji, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 - 118/

W niniejszej sprawie działanie przedsiębiorcy, polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, należy uznać za bezprawne nie tylko ze względu na fakt zdefiniowania w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o okik określonej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. O bezprawności tegoż działania przesądza również rozszerzona skuteczność wyroku w sprawie o uznanie postanowień umownych za niedozwolone, co wynika z art. 479⁴³ k.p.c. Ze względu na rozszerzoną skuteczność wyroku, klauzule spełniają funkcję podobną do przepisów prawa, zaś posługiwanie się nimi w kontaktach z konsumentami jest zakazane.

Wzorce umów stosowane przez przedsiębiorców w kontaktach z konsumentami podlegają szczególnej kontroli. Wzorzec umowy to doktrynalne określenie wszelkich jednostronnie przygotowanych z góry przed zawarciem umowy, gotowych klauzul umów w postaci warunków umów, ich wzorów, regulaminów, statutów itp. (*E. Łętowska, Prawo umów konsumenckich, C.H. Beck 2002, s. 292*).

W systemie polskiego prawa cywilnego ustawodawca przewidział instytucję abstrakcyjnej kontroli wzorców umownych, realizowanej w drodze postępowania o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie (wyroki: z dnia 29 września 2005 r., sygn. akt: VI Aca 381/05; z dnia 16 listopada 2005 r., sygn. akt VI Aca 473/05), „celem postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca

umowy za niedozwolone jest tzw. abstrakcyjna kontrola wzorców, dokonana w oderwaniu od konkretnej umowy, zaś wyrok uwzględniający powództwo przez uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie ich stosowania ma, zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., od chwili wpisania do odpowiedniego rejestru, skutek także wobec osób trzecich.(...)”.

Co więcej, jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r., sygn. akt III SZP 3/06, „stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów”. Tak więc, dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej. Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

W niniejszej sprawie Prezes UOKiK zakwestionował zapis zamieszczony w wykorzystywanym przez przedsiębiorcę wzorcu Statucie z uwagi na jego tożsamość z klauzulami wpisanymi do Rejestru.

Zapis § 15 pkt 8.1) Statutu o treści: „Określa się przypadki, w których dyrektor przedszkola może skreślić dziecko z listy wychowanków, po uprzednim powiadomieniu rodzica (prawnego opiekuna) na piśmie z uzasadnieniem w terminie 7 dni od podjęcia decyzji 1) brak opłat za pobyt dziecka w przedszkolu przez okres 1 miesiąca” jest tożsamy z zapisami znajdującymi się w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych: pod poz. 726, „Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów”, pod poz. 754 „Nieopłacenie zajęć w przedstawionych wyżej terminach powoduje skreślenie z listy uczestników bez zwrotu wpłaconej wcześniej kwoty” .

Zdaniem Prezesa Urzędu ww. postanowienie wywołuje tożsame skutki prawne ze wskazanymi wyżej postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone dając przedsiębiorcy prawo do skreślenia dziecka z listy wychowanków i tym samym rozwiązania umowy bez uprzedniego wyznaczenia konsumentowi dodatkowego terminu do jego wykonania. Jednocześnie brak w przedłożonym wzorcu postanowień, które regulowałyby w takiej sytuacji rozliczenia stron umowy w zakresie świadczeń wzajemnych.

W ocenie Prezesa Urzędu, dobre obyczaje we wzajemnych relacjach przedsiębiorcy i konsumentów wymagają, aby w omówionym przypadku zastosowanie znalazł przepis art. 491 §1 Kodeksu cywilnego. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania z zagrożeniem, iż w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy. Dopiero zatem po upływie dodatkowego, wyznaczonego konsumentowi terminu do wykonania świadczenia pieniężnego, Przedsiębiorca winien mieć zapewnione prawo do odstąpienia od umowy i skreślenia dziecka z listy wychowanków. Z uwagi na powyższe, tak sformułowane postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza jego interesy (art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego). Wskazać należy, że przedsiębiorca dopuszcza drogę pisemnej informacji rodziców, ale już o podjętej decyzji dotyczącej skreślenia dziecka z listy uczestników przedszkola, a nie wzywające do zapłaty należnej kwoty z tytułu uczęszczania dziecka do placówki.

Należy ponadto zauważyć, że postanowienie to narusza również zasadę symetrii w kształtowaniu praw i obowiązków stron umowy. Prawo do rozwiązania umowy przyznane zostało wyłącznie przedsiębiorcy. Postanowienia wzorca Statutu nie zastrzegają takiego uprawnienia na rzecz konsumenta.

Analiza porównawcza zakwestionowanego postanowienia wzorca Statutu oraz przedstawionych powyżej postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wskazuje, że kwestionowane postanowienia wyczerpują przesłanki postanowień uznanych za niedozwolone. Zakwestionowany zapis wzorca Statutu nie ma wprawdzie identycznego brzmienia, jednakże w ocenie Prezesa Urzędu, wykładnia jego treści prowadzi do wniosku, że mieści się on w hipotezach przytoczonych klauzul niedozwolonych.

Skutkuje to uznaniem, że wykazana została bezprawność działania przedsiębiorcy, polegająca na stosowaniu w obrocie konsumenckim postanowienia, które jest tożsame z wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Ponieważ zakwestionowane postanowienie jest ważne zarówno dla osób, które realizują umowy, jak i dla osób, które będą korzystać z usług przedszkola, dlatego też zakwestionowane praktyki naruszają interesy konsumentów, którzy zawarli umowy, a także przyszłych potencjalnych klientów. Umowy mogą zawrzeć wszystkie osoby nią zainteresowane. Tym samym oferta korzystania z usług przedszkola niepublicznego skierowana jest do nieograniczonej grupy konsumentów.

W wyroku z dnia 10 kwietnia 2008r. sygn. akt III SK 27/07 Sąd Najwyższy stwierdził co następuje. „Zdaniem Sądu Najwyższego, sformułowanie z art. 23a ust. 1 uokik „nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów” należy rozumieć w ten sposób, że liczba indywidualnych konsumentów, których interesy zostały naruszone, nie decyduje o tym, czy dana praktyka narusza zbiorowe interesy konsumentów. Praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest bowiem takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy”.

Biorąc pod uwagę przesłanki podane w powyższych uzasadnieniach stosowania praktyki, Prezes UOKiK stwierdził, że była ona bezprawna oraz naruszała interesy konsumentów.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kpc – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Lublinie.

Z upoważnienia Prezesa UOKiK
Dyrektor UOKiK Delegatura
W Lublinie
Ewa Wiszniowska

Otrzymuje:
Pani Irena Mościcka
Prywatne Przedszkole
„ U Pana Kleksa”
ul. [REDACTED]
[REDACTED] Lublin

